

EPISTOLA ENCYCLICA

LEO PP. XIII

VENERABILES FRATRES

SALUTEM ET APOSTOLICAM BENEDICTIONEM

AETERNI PATRIS Unigenitus Filius, qui in terris apparuit, ut humano generi salutem et divinae sapientiae lucem afferret, magnum plane ac mirabile mundo contulit beneficium, cum caelos iterum ascensus, Apostolis praecipit, ut *euntes docerent omnes gentes* (1); Ecclesiamque a se conditam communem et supremam populorum magistrum reliquit. Homines enim, quos veritas liberaverat, veritate erant conservandi; neque diu permansissent caelestium doctrinarum fructus, per quos est homini parata salus, nisi Christus Dominus erudiendis ad fidem mentibus perenne magistrum constitueret. Ecclesia vero divini Auctoris sui cum erecta promissis, tum imitata caritatem, sic iussa perfecit, ut hoc semper spectarit, hoc maxime voluerit, de religione praecipere et cum erroribus perpetuo dimicare. Huc sane pertinent singulorum Episcoporum vigilati labores: huc Conciliorum perlatae leges ac decreta, et maxime Romanorum Pontificum sollicitudo quotidiana, penes quos, beati Petri Apostolorum Principis in primatu successores, et ius et officium est docendi et confirmandi fratres in fide. — Quoniam vero, Apostolo monente, *per philosophiam et inanem fallaciam* (2) Christifidelium mentes decipi solent, et fidei sinceritas in hominibus corrumpi, idcirco supra ni Ecclesiae Pastores muneris sui perpetuo esse duxerunt etiam veri nominis scientiam totis viribus provehere, simulque singulari vigilantia providere, ut ad fidei catholicae normam ubique traderentur humanae disciplinae omnes, praesertim vero *philosophia*, a qua nimirum magna ex parte pendet ceterarum scientiarum recta ratio. Id ipsum et Nos inter cetera breviter monuimus, Venerabiles Fratres, cum primum Vos omnes per Litteras

(1) Matth. XXVIII, 19.—(2) Coloss. II, 8.

encyclicas allocuti sumus; sed modo rei gravitate, et temporum conditione compellimur rursus Vobisum agere de ineunda philosophicorum studiorum ratione, quae et bono fidei apte respondent, et ipsi humanarum scientiarum dignitati sit consentanea.

Si quis in acerbiter nostrorum temporum animum intendat, earumque rerum rationem, quae publice et privatim gerantur, cogitatione complectatur, is profecto comperiet fecundam malorum causam, cum eorum quae premunt, tum eorum quae portimescimus, in eo consistere, quod prava de divinis humanisque rebus scita, et scholis philosophorum iam pridem profecta, in omnes civitatis ordines irreperint, communi plurimorum suffragio recepta. Cum enim insitum homini natura sit, ut in agendo rationem ducem sequatur, si quid intelligentis peccat, in id et voluntas facile labitur; atque ita contingit, ut pravitas opinionum, quarum est in intelligentia sedes, in humanas actiones influat, easque pervertat. Ex adverso, si sana mens hominum fuerit, et solidis veritate principia firmiter insistat, tum vero in publicum privatumque commodum plurima beneficia progignet. — Equidem non tantum humanae philosophiae vim et auctoritatem tribuimus, ut cunctis omnino erroribus propulsandis, vel evellendis parem esse iudicemus: sicut enim, cum primum est religio christiana constituta, per admirabile fidei lumen *non per visibilibus humanae sapientiae verbis diffusum, sed in ostensione spiritus et virtutis* (1), orbi terrarum contigit ut primaevae dignitati restitueretur; ita etiam in praesens ab omnipotenti potissimum virtute et auxilio Dei expectandum est, ut martialium mentes, sublati errorum tenebris, respiciant. Sed neque spernenda, nea posthabenda sunt naturalia adiumenta, quae divinae sapientiae beneficis, fortiter suaviterque omnia disponens, hominum generi suppelunt; quibus in adiumentis rectum philosophiae usum constat esse praecipuum. Non enim frustra rationis lumen humanae menti Deus inseruit; et tactum abest, ut superadditis fidei lux intelligentiae virtutem extinguat aut imminuat, ut potius perhorat, auctisque viribus, habilis ad maiora reddat — igitur postulat ipsius divinae Providentiae ratio, ut in revocandis ad fidem et ad salutem populis etiam ab humana scientia praesidium quaeratur: quam industriam, probabilem ac sapientem, in more positam fuisse praeclearissimorum Ecclesiae Patrum, antiquitatis monumenta testantur. Illi scilicet neque pravae, neque tenuis rationi partes dare consueverunt, quas omnes per breviter complexus est magnus Augustinus, *haec scientiae tribuens... illud quo fides saluberrima... gignitur, nutritur, defenditur, roboratur* (2).

Ac primo quidem philosophia, si rite a sapientibus usurpetur, iter ad veram fidem quodammodo sternere et munire valet, suorumque alumnorum animos ad revelationem suscipiendam convenienter

(1) I. Cor. II, 4.—(2) De Trin. lib. XIV, c. 1.

coniungunt philosophicis disciplinis expolitur, praesertim cum eadem Synodus Vaticana doceret, eiusmodi secretorum dogmatum intellegendam tum ex eorum, quae naturaliter cognoscuntur, analogia; tum e mysteriorum ipsorum nequa inter se et cum fine hominis ultimo peti oportere (1).

Postremo hoc quoque ad disciplinas philosophicas pertinet, veritates divinitus traditas religiose tueri, et his qui oppugnare audeant resistere. Quam ad rem, magna est philosophiae levis, quod fidei propugnaculum ac veluti firmum religionis munimentum habetur. Est quidem, sicut Clemens Alexandrinus testatur, per se perfecta et nullius indiga Sereatoris doctrina, cum sit Dei virtus et sapientia. Accedens autem graeca philosophia veritatem non facit potentior; sed cum debiles efficiat sophistarum adversus eam argumentationes, et propulset dolosas adversus veritatem insidias, dicta est vineae opta sepes et vallus (2). Profecto sicut inimici catholici nominis, adversus religionem pugnaturo, bellicos apparatus plerumque a philosophica ratione mutantur, ita divinarum scientiarum defensores plura e philosophiae penu depromunt, quibus revelata dogmata valeant propugnare. Neque modiciter in eo triumphare fides christiana censenda est, quod adversariorum arma, humanae rationis artibus ad nocendum comparata, humana ipsa ratio potenter expediteque repellat. Quam speciem religiosi certaminis ab ipso genitum Apostolo usurpata commemorat S. Hieronymus scribens ad Magnum: *Ductor christiani exercitus Paulus et orator invictus, pro Christo causam agens, etiam inscriptionem fortuitam artis torquet in argumentum fidei; didicerat enim a vero David extorquere de manibus hostium gladium, et Goliath superbissimi caput proprio mucrone truncare* (3). Atque ipsa Ecclesia istud a philosophia praesidium christianos doctores potere non tantum suadet, sed etiam iubet. Etenim Concilium Lateranense V, posteaquam constituit, omnem assertionem veritati illuminatae fidei contrariam omnino falsam esse, eo quod verum vero minime contradicat (4) philosophiae delectoribus praecipit, ut in dolosis argumentis disolvantur studioso versentur: siquidem, ut Augustinus testatur, si ratio contra divinarum Scripturarum auctoritatem redditur, quamlibet acuta sit, fallit verisimilitudine; nam vera esse non potest (5).

Verum ut pretiosis hisce, quos memoravimus, afferendis fructibus per philosophia invenitur, omnino oportet, ut ab eo tramite nunquam deflectat, quem et veneranda Patrum antiquitas ingressa est, et Vaticana Synodus solenni auctoritatis suffragio comprobavit. Scilicet cum plane compartum sit, plurimas ex ordine supernaturali veritates esse accipiendas, quae cuiuslibet ingenii longe vincunt acumen, ratio humana, propriae infirmitatis conscia, maiora se

(1) Ibid.—(2) Strom. lib. I, c. 20.—(3) Epist. ad Magn.—(4) Bulla Apostolicae Religio. (5) Epist. 143, (ad 7) ad Marcellin., n. 7.

affectare ne audeat, neque easdem veritates negare, neve propria virtute metiri, ne pro lubitu interpretari; sed eas potius plena atque humili fide suscipiat, et summi honoris loco habeat, quod sibi liceat, in morem ancillae et pedissequae, famulari caelestibus doctrinis, easque aliqua ratione, Dei beneficio, attingere.—In his autem doctrinarum capitibus, quae percipere humana intelligentia naturaliter potest, aequum plane est, sua methodo, suisque principiis et argumentis uti philosophiam; non ita tamen, ut auctoritati divinae sese audacter subtrahere videatur. Imo, cum constet, ea, quae revelatione innotescent, certa veritate pollere, et quae fidei adversantur periter cum recta ratione pugnare, noverit philosophus catholicus se fidei simul et rationis iura violaturum, si conclusionem aliquam amplectatur, quam revelatae doctrinae repugnare intellexerit.

Novimus profecto non deesse, qui facultates humanae naturae plus nimio extollentes, contendant, hominis intelligentiam, ubi semel divinae auctoritati subiciatur, e nativa dignitate exidere, et quodam quasi servitutis iugo demissam plurimum retardari atque impediri, quominus ad veritatis excellentiaeque fastigium progrediatur.—Sed haec plena erroris et fallaciae sunt; eoque tandem spectant, ut homines, summa cum stultitia, nec sine crimine ingrati animi, sublimiores veritates repudient, et divinum beneficium fidei, ex qua omnium bonorum fontes etiam in civilem societatem fluxere, sponte reiciant. Etenim cum humana mens certis finibus, hisque satis angustis, conclusa teneatur, pluribus erroribus, et multarum rerum ignorantia est obnoxia. Contra fides christiana, cum Dei auctoritate nitatur, certissima est veritatis magistra; quam qui sequitur, neque errorum laqueis irretitur, neque incertarum opinionum fluctibus agitur. Quapropter qui philosophiae studium cum obsequio fidei christianae coniungit, et optima philosophatur: quandoquidem divinarum veritatum splendor, animo exceptus, ipsam iuvat intelligentiam; cui non modo nihil de dignitate detrahit, sed nobilitatis, acuminis, firmitatis plurimum addit.—Cum vero ingenii aciem intendunt in refellendis sententiis, quae fidei repugnant, et in probandis, quae cum fide coherent, dignae ac perilliter rationem exercent: in illis enim prioribus, causas erroris deprehendant, et argumentorum, quibus ipsae fulcuntur, vitium dignoscunt: in his autem posterioribus, rationum momentis potentiunt, quibus solide demonstrantur et cuilibet prudenti persuadentur. Hac vero industria et exercitatione augei mentis opes et explicari facultates qui neget, ille veri falsique discrimen nihil conducere ad profectum ingenii, absurde contendat necesse est. Merito igitur Vaticana Synodus praecleara beneficia, quae per fidem rationi praesentantur, his verbis commemorat: *Fides rationem ab erroribus liberat abluatur, eamque multiplici cognitione instruit* (1). Atque idcirco homini, si saperet

(1) Const. dogm. de Fid. Cath., cap. 4.

non culpanda fides, veluti rationi et naturalibus veritatibus inimica, sed dignae potius Deo grates essent habendae, vehementerque laetandum, quod, inter multas ignorantiae causas et in mediis errorum fluctibus, sibi fides sanctissima illuxerit, quae, quasi sidus arcticum, citra omnem errandi formidinem portum veritatis comonstrat.

Quod si, Venerabiles Fratres, ad historiam philosophiae respiciatis, cuncta, quae paulo ante diximus, re ipsa comprobati intelligitis. Et sane philosophorum veterum, qui fidei beneficio caruerunt, etiam qui habebantur sapientissimi, in pluribus deterrime errarunt. Nostis enim, inter nonnulla vera, quae saepe falsa et absona, quam multa incerta et dubia traserunt de vera divinitatis ratione, de prima rerum origine, de mundi gubernatione, de divina futurorum cognitione, de malorum causa et principio, de ultimo fine hominis, aeternaeque beatitudine, de virtutibus et vitiis, aliisque doctrinis, quarum vera certaque notitia nihil magis est hominum generi necessarium. — Contra vero primi Ecclesiae Patres et Doctores, qui satis intellexerant, ex divinae voluntatis consilio, restitutorem humanae etiam scientiae esse Christum, qui Dei virtus est Deique sapientia (1), et in quo sunt omnes thesauri sapientiae et scientiae absconditi (2), veterum sapientum libros investigandos, eorumque sententias cum revelatis doctrinis conferendas susceperunt: prudentique delectu quae in illis vere dicta et sapienter cogitata occurrerent, amplexi sunt, ceteris omnibus vel emendatis, vel reiectis. Nam providissimus Deus, sicut ad Ecclesiae defensionem martyres fortissimos, magnae animae prodigos, contra tyrannorum saevitiam excitavit, ita philosophis falsi nominis aut haereticis viros sapientia maximos obiecit, qui revelatarum veritatum thesaurum etiam rationis humanae praesidio tuerentur. Itaque ab ipsis Ecclesiae primordiis, catholica doctrina eos nata est adversarios multo infensissimos, qui christianorum dogmata et instituta iridentes, ponebant plures esse deos, mundi materiam principio causaque caruisse, rerumque cursum caeca quadam vi et fatali contineri necessitate, non divinae providentiae consilio administrari. Immo cum his insanientis doctrinae magistris mature congressi sunt sapientes viri, quos *Apologetas* nominamus, qui, fide praecunte, ab humana quoque sapientia argumenta sumpserunt, quibus constituerent, unum Deum, omni perfectionum genere praestantissimum esse colendum; res omnes et nihilo omnipotentis virtute productas, illius sapientia vigere, singulasque ad proprios fines dirigi ac moveri. — Principem inter illos sibi locum vindicat *S. Iustinus* martyr, qui posteaquam celeberrimas graecorum Academias, quasi experiendo, lustrasset, pleneque ore nonnisi ex revelatis doctrinis, utidem ipse fatetur, veritatem hauriri posse pervidisset, illas toto animi ardore complexus, calumniis purgavit, penes Romanorum Imperatores acriter copioseque defendit, et non pauca graecorum

(1) I Cor. 1, 24. — (2) Coloss. 2, 3.

philosophorum dicta cum eis composuit. Quod et *Quadratus* et *Aristides*, *Hermias* et *Athenagoras* per illud tempus egregie praestiterunt. — Neque minorem in eadem causa gloriam adeptus est *Irenaeus*, martyr invictus, Ecclesiae Lugdunensis Pontifex: qui cum strenue retularet per-versas orientialium opiniones, Gnosticorum opera per fines romani imperii disseminatas, *origines haeresium singularum* (auctore Hieronymo) et *ex quibus philosophorum fontibus emanarint... explicavit* (1). — Nemo autem non novit *Clementis Alexandrini* disputationes, quas idem Hieronymus, sic, honoris causa, commemorat: *Quid in illis indoctum? imo quid non de media philosophia est?* (2) Multa ipse quidem incredibili varietate disseruit ad condendam philosophiae historiam, ad artem dialecticam rite exercendam, ad concordiam rationis cum fide conciliandam utilissima. — Hunc secutus *Origenes*, scholae Alexandrinae magisterio insignis, graecorum et orientialium doctrinis eruditissimus, perplura eademque laboriosa edidit volumina, divinis litteris explanandis, sacrisque dogmatibus illustrandis mirabiliter opportuna; quae licet erroribus, saltem ut nunc extant, omnino non vacent, magnam tamen complectuntur vim sententiarum, quibus naturales veritates et numero et firmitate augentur. — Pugnabat cum haereticis *Tertullianus* auctoritate sacrarum Litterarum; cum philosophis, multo armo un genere, philosophice; hos autem tam acute et erudite convincit, ut iidem palam fidenterque obiciat: *Neque de scientia, neque de disciplina, ut putatis, acquamur* (3). — *Arnobius* etiam, vulgatis adversus gentiles libris, et *Lactantius* divinis praesertim Institutionibus, pari eloquentia et robore dogmata ac praecipua catholicae sapientiae persuadere hominibus strenue nituntur, non sic philosophum evertentes, ut Academic solent (4), sed perim suis armis, partim vero ex philosophorum inter se concertatione sumptis eos revincentes (5). — Quae autem de anima humana, de divinis attributis, aliisque maximi momenti questionibus magnus *Athanasius* et *Chrysostomus*, oratorum princeps, scripto reliquerunt, ita, omnium iudicio, excellunt, ut prope nihil ad illorum subtilitatem et copiam addi posse videatur. — Et ne singulis recensendis nimis sumus, summorum numero virorum, quorum est mentio facta, adiungimus *Basilium* magnum et utrumque *Gregorium*, qui, cum Athenis, ex domicilio totius humanitatis, exissent philosophiae omnis apparatu affatim instructi, quas sibi quisque doctrinae opes inflammato studio pepererat, eas ad haereticos retulandos, instituendosque christianos converterunt. — Sed omnibus veluti palmam praeripuisse visus est *Augustinus*, qui ingenio praepotens, et sacris profanisque disciplinis ad plenum imbutus, contra omnes suae aetatis errores acerrime dimicavit fide summa, doctrina pari. Quem illo philosophiae locum non attigit; imo vero quem non diligentissimo investigavit, sive cum altissima fidei mysteria et fidelibus aperiret,

(1) Epis. ad Magn. — (2) Epist. ad Magn. — (3) Apologet. § 40. — (4) Inst. VII, cap. 7. — (5) De opif. Dei, cap. 21.

et contra adversariorum vesanos impetus defenderet; sive cum Academicorum aut Manichaeorum commentis deletis, humanae scientiae fundamenta et firmitudinem in tuto collocavit, aut malorum, quibus premuntur homines, rationem et originem et causas est persecutus? Quanta de Angelis, de anima, de mente humana, de voluntate et libero arbitrio, de religione et de beata vita, de tempore et aeternitate, de ipsa quoque multatibus corporum natura subtilissime disputavit!—Post id tempus per Orientem *Ioannes Damascenus*, Basilii et Gregorii Nazianzeni vestigia ingressus, per Occidentem vero *Boetius* et *Anselmus*, Augustini doctrinas professi, patrimonium philosophiae plurimum locupletarunt.

Exinde mediae aetatis Doctores, quos *Scholasticos* vocant, magnae molis opus aggressi sunt, nimirum segetes doctrinae fecundas et uberes, amplissimis Sanctorum Petrum voluminibus diffusas, diligenter congerere, congestasque uno velut loco condere, in posterorum usum et commoditatem.—Quae autem scholasticae disciplinae sit origo, in doles et excellentia, iuvat hic, Venerabiles Fratres, verbis sapientissimi viri Praedecessoris Nostri, Sixti V fusius aperire: «Divino Illius munere, qui solus dat spiritum scientiae et sapientiae et intellectus, quique Ecclesiam suam per saeculorum aetates, prout opus est, novis beneficiis ornet, novis praesidiis instruit, inventa est a maioribus nostris sapientissimus viris, Theologia scholastica, quam duo potissimum glori si Doctores, angelicus »S. Thomas et seraphicus S. Bonaventura, clarissimi huius facultatis »professores... excellenti ingenio, assiduo studio, magnis laboribus »et vigiliis excoluerunt atque ornarunt, eamque optime dispositam, »multisque modis praeclare explicatam posteris traderunt. Et huius »quidem tam salutaris scientiae cognitio et exercitio, quae ab uberrimis divinarum Litterarum, summorum Pontificum, sanctorum »Patrum et Conciliorum fontibus dimanet, semper certo maximum »Ecclesiae adiumentum offerre potuit, sive ad Scripturas ipsas vere »vel sane intelligendas et interpretandas, sive ad Patris securius et »utilius perlegendas et explicandas, sive ad varios errores et haeresses detegendas et refellendas: his vero novissimis diebus, quibus »iam advenerunt tempora illa periculosa ab Apostolo descripta, et »homines blasphemii, superbi, seductores proficiunt in peius, errantes et alios in errorem mittentes, sane catholicae fidei dogmatibus »confirmandis et haeresibus confutandis pernecessaria est (1). Quae »verba quamvis Theologiam scholasticam dumtaxat complecti videantur, tamen esse quoque de Philosophia eiusque laudibus accipienda perspicitur. Siquidem praeclarae dotes, quae Theologiam scholasticam hostibus veritatis faciunt tantopere formidolosam, nimirum, ut idem Pontifex addit, «capta illa et inter se nexa rerum et causarum »incoherencia, ille ordo et dispositio tanquam militum in pugnando »instructio, illae dilucidae definitiones, et distinctiones, illa argu-

(1) Bulla *Triumphantis*, an. 1568.

»mentorum firmibus et acutissimae disputationes, quibus lux a temebribus, verum a falso distinguitur, haereticorum mendacia nullis »praestigii et fallacis involuta, tanquam veste detracto, patefiunt et »denudantur (1)», praeclarae, inquam, et mirabiles istae dotes unice a recto usu repetendae sunt ejus philosophi e, quam magistri scholastici, data opera et sapienti consilio, in disputationibus etiam theologiacis, passim usurpare consueverunt.—Praeterea cum illud sit scholasticorum Theologorum proprium ac singulare, ut scientiam humanam ac divinam aeternissimo inter se vinculo coniunxerint, profecto Theologia, in qua illi excelluerunt, non erat tantum honoris et commendationis ab opinione hominum adeptura, sed mancam atque imperfectam aut levem philosophiam adhibuissent.

Iamvero inter Scholasticos Doctores, omnium princeps et magister, longe eminent *Thomas Aquinas*; qui, uti Caietanus animadvertit, veteres doctores sacros quia summe veneratus est, ideo intellectum omnium quodammodo sortitus est (2). Horum doctrinas, velut dispersa cuiusdam corporis membra, in unum Thomas collegit et coagmentavit, miro ordine digessit, et magnis incrementis ita adauxit, ut catholicae Ecclesiae singulare praesidium et decus iure meritoque habeatur.—Ille quidem ingenio docilis et acer, memoria facilis et tenax, vitae integerrimus, veritatis unice amator, divina humanaeque scientia praedives, Soli comperatus, orbem terrarum calore virtutum fovit, et doctrinae splendore complevit. Nulla est philosophiae pars, quam non acute simul et solide pertractarit, de legibus ratiocinanti, de Deo et incorporeis substantiis, de homine alique sensibilibus rebus, de humanis actibus eorumque principis ita disceptavit, ut in eo neque copiose questionum seges, neque apta partium dispositio, neque optima procedendi ratio, neque principiorum firmitas aut argumentorum robor, neque dicendi perspicuitas aut proprietates, neque abstrusa quaeque explicandi facilitas desideretur.

Illud etiam accedit, quod philosophicas conclusiones angelicus Doctor speculatus est in rerum rationibus et principis, quae quam latissime patent, et infinitarum fere veritatum semina suo velut gremio concludunt, a posterioribus magistris opportuno tempore et uberrimo cum fructu aperienda. Quam philosophandi rationem cum in erroribus refutandis pariter adhibuerit, illud a se ipse impetravit, ut et superiorum temporum errores omnes unum de bellarit, et ad profligandos, qui perpetua vice in posterum exoritur sunt, arma invictissima suppeditarit.—Praeterea rationem, ut par est, a fide apprime distinguens, utramque tamen amice consocians, utriusque tum iura conservavit, tum dignitati consuluit, ita quidem ut ratio ad humanum fastigium Thomae pennis evecta, iam fere nequeat sublimius assurgere; neque fides a ratione fere possit plura aut validiora adimenta praestolari, quam quae iam est per Thomam consecuta.

(1) Bulla *Triumphantis*, an. 1568.—(2) In 2.^m, 2.^{ae}, q. 148, a. 4. in fin.

Has ob causas, doctissimi homines, superioribus praesertim aetatibus, theologiae et philosophiae laude praestantissimi, conquisitis incredibili studio Thomae voluminibus immortalibus, angelicae sapientiae eius sese non tam excellentes, quam penitus in nutriendos tradiderunt.—Omnes prope conditores et legiferos Ordinum religiosorum iussisse constat sodales suos, doctrinis S. Thomae studere et religiosius haerere, cauto, ne cui eorum impune liceat a vestigiis tanti viri vel minimum discedere. Ut Dominicanam familiam praetereramus, quae summo hoc magistro iure quodam suo gloriatur, ea lege teneri Benedictinos, Carmelitas, Augustinianos, Societatem Iesu aliosque sacros Ordines complures, statuta singulorum testantur.

Atque hoc loco magna cum voluptate provolat animus ad celeberrimas illas, quae olim in Europa floruerunt. Academias et Scholas, Parisiensem nempe, Salmantinam, Complutensem, Duacenam, Tolosanam, Lovaniensem, Patavinam, Bononiensem, Neapolitanam, Conimbricensem, aliasque permultas. Quarum Academiarum nomen aetate quodammodo crevisse, rogatasque sententias, cum graviora agerentur negotia, plurimum in omnes partes valuisse, nemo ignorat. Imvero compertum est, in magnis illis humanae sapientiae domiciliis, tamquam in suo regno, Thomam consedissee principem; atque omnium vel doctorum vel auditorum animos miro consensu in unius angelici Doctoris magisterio et auctoritate conquisisse.

Sed, quod pluris est, Romani Pontifices Praedecessores Nostri sapientiam Thomae Aquinatis singulariter laudum praecomis, et testimoniis amplissimis prosecuti sunt. Nam Clemens VI (1), Nicolaus V (2), Benedictus XIII (3) alique testantur, admirabili eius doctrina universam Ecclesiam illustrari; S. Pius V (4) vero fatetur eadem doctrina haereses confusas et convictas dissipari, orbemque universum a pestiferis quotidie liberari erroribus; alii cum Clemente XII (5), uberrima bona ab eius scriptis in Ecclesiam universam dimanasse, ipsumque eodem honore colendum esse affirmant, qui summis Ecclesiae doctoribus, Gregorio, Ambrosio, Augustino et Hieronymo deferunt; alii tandem S. Thomam proponere non dubitarunt Academiis et magnis Lyceis exemplar et magistrum, quem tuto pede sequerentur. Quae in re memoratu dignissima videntur B. Urbani V verba ad Academiam Tolosanam: *Volumus et tenore praesentium vobis intuingimus, ut B. Thomae doctrinam tanquam veridicam et catholicam sectemini, eandemque virtutis totis viribus ampliare* (6), Urbani autem exemplum Innocentius XII (7), in Lovaniensi studiorum Universitate, Et Benedictus XIV (8) in Collegio Dionysiano Gratenstium renovarunt.—His vero Pontificum maximorum de Thoma Aquinate iudiciis, veluti cumulus, Innocentii VI

(1) Bulla *In Ordine*.—(2) Breve ad FF. a. Praefat. 1451.—(3) Bulla *Praefat.*—(4) Bulla *Mirabilis*.—(5) Bulla *Faith Dei*—6 Const. 5^a dat. die 3 Aug. 1688 ad Cancell. Univ. Tolos.—(7) Litt. in form. Brer., die 6 Febr. 1704.—(8) Litt. in form. Brer., die 21 Aug. 1762.

testimonium accedat: *Huius (Thomae) doctrina prae ceteris, excepta canonica, habet proprietatem verborum, modum dicendorum, veritatem sententiarum, ita ut nunquam qui eam tenuerint, incendantur a veritatis tramite deviasse; et qui eam impugnaverit, semper fuerit de veritate suspectus* (1).

Ipsa quoque Concilia Oecumenica, in quibus eminet lectus ex toto orbe terrarum flos sapientiae, singularem Thomae Aquinati honorem habere perpetuo studuerunt. In Conciliis Lugdunensi, Viennensi, Florentino, Vaticano, deliberationibus et decretis Patrum interfuisset Thomam et pene praefuisse dixeris, adversus errores Graecorum, haeticorum et rationalistarum ineluctabili vi et faustissimo exitu decertantem.—Sed haec maxima est et Thomae propria, nec cum quopiam ex doctoribus catholicis communicata, laus, quod Patres Tridentini, in ipso medio conclavi ordini habendo, una cum divinae Scripturae codicibus et Pontificum Maximorum decretis *Summam* Thomae Aquinatis super altari patere voluerunt, unde consilium, rationes, oracula peterentur.

Postremo haec quoque palma viro incomparabili reservata videbatur, ut ab ipsis catholici nominis adversariis obsequia, praecopia, admirationem extorqueret. Nam exploratum est, inter haeticarum factionum duces non defuisse, qui palam profiterentur, sublata semel e medio doctrina Thomae Aquinatis, se facile posse cum omnibus catholicis doctoribus *subire certamen et vincere, et Ecclesiam dissipare* (2).—Inanis quidem spes, sed testimonium non inane.

His rebus et causis, Venerabiles Praetres, quoties respicimus ad bonitatem, vim praeclearasque utilitates eius disciplinae philosophicae, quam maiores nostri adamaverunt, iudicamus temere esse commissum, ut eidem suis honores non semper, nec ubique permanserit praesertim cum philosophiae scholasticae et usum diuturnum et maximorum virorum iudicium, et, quod caput est, Ecclesiae suffragium favisse constaret. Atque in veteris doctrinae locum nova quaedam philosophiae ratio hac illuc successit, unde non ii percepti sunt fructus optabiles ac salutare, quos Ecclesia et ipsa civilis societas maluissent. Adnitentibus enim Novatoribus saeculi XVI, placuit philosophari citra quempiam ad fidem respectum, petita datisque vicissim potestate quaelibet pro lubitu ingenio excogitandi. Quae ex re primum fuit, genera philosophiae plus aequo multiplicari, sententiasque diversas atque inter se pugnantes eriri etiam de his rebus, quae sunt in humanis cognitionibus praecipuae. A multitudine sententiarum ad haesitationes dubitationesque persaepe ventum est: a dubitationibus vero in errorem quam facile mentes hominum debabantur, nemo est qui non videat.—Hoc autem novitatis studium, cum homines imitatione transtantur, catholicorum quoque philosophorum animos visum est alicubi pervasisse: qui patrimonium antiquae sapientiae posthabito, nova moliri, quam vetera novis augere et perficere

(1) Serm. de S. Tom.—(2) Beza Baecerus.

maluerunt, certe minus sapienti consilio, et non sine scientiarum detrimento. Etenim multiplex haec ratio doctrinae, cum in magistrorum singulorum auctoritate arbitrioque nitatur, mutabile habet fundamentum, eaque de causa non firmam atque stabilem neque robustam, sicut veterem illam, sed rutantem et levem facit philosophiam. Cui si forte contingat, hostium impeta ferendo vix parem aliquando inveniri, eius rei agnoscat in seipsa residere causam et culpam.—Quae cum dicimus, non eos profecto improbamus doctos homines atque solertes, qui industriam et eruditionem suam, ac novorum inventorum opes ad excolendam philosophiam afferunt: id enim probe intelligimus ad incrementa doctrinae pertinere. Sed magno opere cavendum est, ne in illa industria atque eruditione tota aut praecipua exercitatio versetur.—Et simili modo de sacra Theologia iudicatur; quam multiplice eruditionis adiumento iuvari atque illustrari quidem placeat; sed omnino necesse est, gravi Scholasticorum more tractari, ut, revelationis et rationis coniunctis in illa viribus, *invictum fidei propugnaculum* (1) esse perseveret.

Optimo itaque consilio cultores disciplinarum philosophicarum non pauci, cum ad instaurandam utiliter philosophiam novissime animum edicerent, praeclearum Thomae Aquinatis doctrinam restituere, atque in pristinum decus vindicare studuerunt et student. Pari voluntate plures ex ordine Vestro, Venerabiles Fratres, eandem alacriter viam esse ingressos, magne cum animi laetitia cognovimus. Quos cum laudamus vehementer, tum hortamur, ut in suscepto consilio permanent: reliquos vero omnes ex Vovis singulorum monemus, nihil Nobis esse antiquius et optabilius, quam ut sapientiae rivus purissimos, ex angelico Doctore iugi et praedivite vena dimanantes studiosae inventuti large copioseque universi praebeat's.

Quae autem faciunt, ut magno id studio velimus, plura sunt.—Principio quidem, cum in hac tempestate nostra, machinationibus et astu fallacis cuiusdam sapientiae, christiana fides opugnari solet, cuncti adolescentes, sed et nominatim qui in Ecclesiae spem succrescunt, polenti ac robusto doctrinae periculo eam causam nutriendi sunt, ut viribus validi, et copioso armorum apparatu instructi, mature assuescant causam religionis fortiter et sapienter agere parati semper, secundum Apostolicam monitio, *ad satisfactionem omni poscenti rationem de ea, quae in nobis est, spe* (2); et *exhortari in doctrina sana, et eos qui contradicunt, arguere* (3).—Deinde plurimi ex iis hominibus qui, abalienato a fide animo, instituta catholica oderunt, solam sibi esse magistram ac decem rationem profitentur. Ad hos autem sonandos, et in gratiam cum fide catholica reslituendos, praeter supernaturale Dei auxilium, nihil esse opportunius arbitramur, quam solidam Patrum et Scholasticorum doctrinam, qui firmissima fidei fundamenta, divinam illius originem, certam veritatem, argumenta

(1) Sixtus V., Bull. cit. — (2) I Pet. iii. 15. — (3) Tit. i. 9.

quibus suadet, beneficia in humanum genus collata, perfectamque cum ratione concordiam tanta evidentia et vi demonstrant, quanta flectendis mentibus vel maxime invitis et repugnantibus abunde sufficiat.

Domestica vero, atque civilis ipsa societas, quae ob perversarum opinionum pestem quanto in discrimine versetur, universi perspicimus, profecto pacatior multo et securior consisteret, si in Academicis et scholis senior traderet, et magisterio Ecclesiae conformior doctrina, qualem Thomae Aquinatis volumina complectuntur. Quae enim de germana ratione libertatis, hoc tempore in licentiam abeuntis, de divina cuiuslibet auctoritatis origine, de legibus earumque vi, de paterno et aequo summorum Principum imperio, de obtempatione sublimioribus potestatibus, de mutua inter omnes caritate; quae scilicet de his rebus et aliis generis eiusdem a Thoma disputantur, maximum atque invictum robur habet ad evertenda ea iuris novi principia, quae pacato rerum ordini et publicae saluti periculosa esse dignoscuntur.—Demum cunctae humanae disciplinae spem incrementi praecipere, plurimumque sibi debent praesidium polliceri ab hac, quae Nobis est proposita, disciplinarum philosophicarum instauratione. Etenim a philosophia, tamquam a moderatrice sapientiae, sanam rationem rectumque modum bonae artes mutuari, ab eaque, tamquam vitae communi fonte, spiritum haurire consueverunt. Facto et constanti experientia comprobatur, artes liberales tunc maxime floruisse; cum incolomis honor et sapiens iudicium philosophiae stetit; neglectas vero et prope obliteratas iacuisse, inclinatas atque erroribus vel ineptis implicita philosophia.—Quapropter etiam physicae disciplinae, quae nunc tanto sunt in pretio, et tot praeclearae inventis, singularem ubique cunct admirationem sui, ex restituta veterum philosophia non modo nihil detrimenti, sed plurimum praesidii sunt habiturae. Illarum enim fructuosae exercitationi et incremento non sola satis est consideratio factorum, contemplatioque naturae; sed, cum facta constiterint, alius assurgendum est, et danda solerter opera naturis rerum corporearum agnoscendis, investigandae legibus, quibus parent, et principii, unde ordo illarum, et unitas in varietate, et mutua fraternitas in diversitate proficiuntur. Quibus investigationibus mirum quantum philosophia scholastica vim, et lucem, et opem est allatura, si sapienti rationi tradatur.

Qua in re et illud monere iuvat, nonnisi per summam in iurium eidem philosophiae vitio verti, quod naturalium scientiarum profectui et incremento adversetur. Cum enim Scholastici, sanctorum Patrum sententiam secuti, in Anthropologia passim traxerint, humanam intelligentiam nonnisi ex rebus sensibilibus ad noscendas res corpore materisque coequentes evehit, sponte sua intellexerunt, nihil esse philosopho utilius, quam naturae arcana diligenter investigare, et in rerum physicarum studio diu multumque versari. Quod et facto suo confirmarunt: nam S. Thomas, B. Albertus magnus, aliique Scholasticorum principes, non ita se contemplationi philoso-

phiae dederunt, ut non etiam multum operae in naturalium rerum cognitione collocarint: imo non pauca sunt in hoc genere dicta eorum et scita, quae recentibus magistris prebent, et cum veritate congruere fateantur. Praeterea, hac ipsa aetate, plures iique insignes scientiarum physicarum doctores palam aperteque testantur, inter certas resque recentioris Physicae conclusiones et philosophicæ Scholæ principia nullam veri nominis pugnam existere.

Nos igitur, dum edicimus libenti gratoque animo excipiendum esse quicquid sapienter dictum, quicquid utiliter fuerit a quopiam inventum etque excogitatum; Vos omnes, Venerabiles Fratres, quam enixe hortamur, ut ad catholicae fidei tutelam et decus, ad societatis bonum, ad scientiarum omnium incrementam auream sancti Thomae sapientiam restituatis, et quam latissime propagetis. Sapientiam sancti Thomae dicimus: si quid enim est a doctoribus Scholasticis vel nimia subtilitate quaesitum, vel parum considerate traditum, si quid cum exploratis posterioris aevi doctrinis minus cohaerens, vel denique quoquo modo non probabile, id nullo pacto in animo est aetati nostrae ad imitandum proponi. — Ceterum, doctrinam Thomae Aquinatis studeant magistri, a Vobis intelligenter lecti, in discipulorum animos insinuare; eiusque prae ceteris soliditatem atque excellentiam in perspicuo ponant. Eandem Academiae a Vobis institutae aut instituendae illustrent ac tueantur, et ad grassantium errorum refutationem adhibeant. — Ne autem supposita pro vera, non corrupta pro sincera bibatur, providete ut sapientia Thomae ex ipsis eius fontibus hauriatur, aut saltem ex iis rivis, quos ab ipso fonte deductos, adhuc integros et illimos decurrere certa et concors doctorum hominum sententia est: sed ab iis, qui exinde fluxisse dicuntur, re autem alienis et non salubribus aquis creverunt, adolescentium animos arcendos curate.

Probe autem novimus constans Nostros irritos futuros, nisi communia cepta, Venerabiles Fratres, ille secundet, qui *Deus scientiarum* in divinis eloquiis (1) appellatur; quibus etiam monemur *omne datum optimum et omne donum perfectum desursum esse, descendens a Patre luminum* (2). Et rursus: *Si quis indiget sapientia, postulet a Deo, qui dat omnibus affluenter, et non improperat; et dabitur ei* (3). — Igitur hac quoque in re exempla sequamur Doctoris angelici, qui nunquam se lectioni aut scriptioni dedit, nisi propitio precibus Deo; qui quae candide confessus est, quicquid sciret, non tam se studio aut labore suo sibi peperisse quam divinitus accepisse: ideoque humiliter et concorditer obsecratione Deum simul omnes exoremus, ut in Ecclesiae filios spiritum scientiae et intellectus emittat, et aperiat eis sensum ad intelligendam sapientiam. Atque ad uberiore percipiendos divinae bonitatis fructus, etiam B. Virginis Mariae, quae sedes sapientiae appellatur, efficacissimum patrocinium apud Deum

(1) I Reg. 11, 3.—(2) Iac. 1, 17.—(3) Ibid. 1, 5.

interponite; simulque deprecatores adhibete purissimum Virgini, Sponsam B. Iosephum, et Petrum ac Paulum Apostolos maximos, qui orbem terrarum impura errorum lue corruptum, veritate renovaverunt, et caelestis sapientiae lumine compleverunt.

Denique divini auxilii spe freti, et pastorali Vestro studio confisi, Apostolicam benedictionem, caelestium munerum auspiciem et singularis Nostrae benevolentiae testem Vobis omnibus, Venerabiles Fratres, univorsoque Clero et populo singulis commisso, peramanter in Domino impertimur.

Datum Romae apud S. Petrum, die 4 Augusti an. 1879, Pontificatus Nostri anno secundo.

LEO PP. XIII.

